

KUML
1997-98

KUML 1997-98

KUML 1997-98

Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab

With summaries in English

I kommission hos Aarhus Universitetsforlag

Redaktion: Hans Jørgen Madsen og Jesper Laursen

Omslag: Louise Hilmar

Tilrettelægning: Narayana Press

Tryk: Narayana Press

Skrift: Bembo 12/13

Papir: 115g Arctic Silk

Copyright © 1998 by Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 87-7288-597-1

ISSN 0454-6245

Indhold/Contents

<i>Hans Jørgen Madsen og Else Roesdahl: Olaf Olsen 70 år</i>	7
Olaf Olsen 70 years	8
<i>Søren H. Andersen: En mønstret pragtøkse fra ældre Ertebølletid</i>	9
A Magnificent ornamented axe from the Early Ertebølle Period	27
<i>Henrik Skousen: Rønbjerg Strandvolde – en kystboplads ved Limfjorden</i>	29
Rønbjerg Strandvolde – a coastal settlement by the Limfjord	71
<i>Lisbeth Christensen: Vandet skole – en ældre romertidsgrav med ringfibler fra Thy</i>	75
An Early Roman Iron Age grave with ring brooches from Vandet School in Thy	103
<i>Bjarne Henning Nielsen: Jernalderfund fra Egådalen</i>	105
Iron Age finds from the valley of Egå	124
<i>Elisabeth Barfod Carlsen: Et smykke i slægt med guldbrakteaterne</i>	127
A pendant related to the gold bracteates	141
<i>Claus Feveile, Stig Jensen og Kaare Lund Rasmussen: Produktion af drejet keramik i Ribeområdet i sen yngre germansk jernalder</i>	143
The production of thrown pottery in the Ribe area towards the end of the late Germanic Iron Age	159
<i>Ole Crumlin-Pedersen: Skibsfundene fra Hedeby</i>	161
The Hedeby shipfinds	183
<i>Anne Pedersen: Bidselbeslag fra Bøgeskov Strand</i>	185
A Harness Cheek-piece from Bøgeskov Strand	194
<i>Bente Holmberg og Jan Skamby Madsen: Da kom en snekke ...</i>	197
A snekke came	224
<i>Hans Skov: Udgravningerne i Århus Midtby 1994-97</i>	227
The excavations in the centre of Aarhus 1994-97	292
<i>Thomas Bertelsen: Kirketage</i>	295
Church Roofs	343
Anmeldelser	347
Jysk Arkæologisk Selskab 1997	369
Jysk Arkæologisk Selskabs skrifter	373

Bidselbeslag fra Bøgeskov Strand

Af ANNE PEDERSEN

I december måned 1994 modtog Nationalmuseet en usædvanlig bronzegenstand, hvis form minder om to hestehoveder vendt mod hinanden.¹ Finderen, Jens Erik Svane, havde fået øje på stykket under en gåtur langs Bøgeskov Strand syd for den gamle indsejling til Rands Fjord. Det lå ud for et sted, hvor en høj lerskrænt er under nedbrydning af Vejle Fjord, og er sikkert skredet ud fra skrænten højere oppe (fig. 1). Jens Erik Svane leverede fundet ind til Vejle Museum, der siden sendte det til vurdering på Nationalmuseet, hvor det blev erklæret for Danefæ.

Den tynde plade er støbt i bronze, og den er ikke mere end 9,7 cm lang og 4,2 cm bred (fig. 2). Noget stort stykke er det derfor ikke, og det har krævet ganske gode øjne overhovedet at få øje på det på stranden. Et lille stykke mangler ud for den midterste del, og overfladen er stærkt slidt. På den ene side kan man stadig ane de tynde furer, der trækker konturerne op og fremhæver hestehovederne, men bevaringstilstanden er for dårlig til, at teknikken i fureornamentikken lader sig afgøre med sikkerhed. Trods slitagen og bruddet er der ingen tvivl om, hvad stykket i sin tid var beregnet til. Der er tale om en dekorativ kindplade til et bidsel. Den udgør den ene af oprindeligt to kindplader, der var monteret i hver sin side på et hovedtøj til en hest. Selve biddets ender passerede gennem hullet midt i hver plade og var afsluttet med en øsken og et beslag til fastgørelse af tøjlen. I modsætning til pladerne var biddet sandsynligvis af jern og er forlængst gået til.

Andre fund

Denne bidseltype har ikke tidligere vakt opmærksomhed i Danmark, hvor den indtil for nylig var stort set ukendt. Kindplader og ikke mindst rembeslag af bronze til seletøj er dog efterhånden ved at være en talrig fundgruppe.² En af de bedst bevarede kindplader, omend også den er knækket, kommer fra Dueholm Mark på Mors (fig. 3.1). På denne plade er den ovale øsken til hovedtøjets læderrem med de karakteristiske tre knopper på ydersiden bevaret, og det ene hestehoved samt udsmykningen af fine konturlinier på ydersiden fremtræder meget tydeligt. Her er

Fig. 1. Bøgeskov Strand syd for udmundingen af Rands Fjord i Vejle Fjord. Foto: Folmer Christiansen.

Bøgeskov Beach south of the mouth of Rands Fjord in Vejle Fjord. Photo: Folmer Christiansen.

der ingen tvivl om, at hensigten var et dyrehoved med åbent gab, rundt øje og mankekrøller.

Kindpladen fra Dueholm Mark blev indleveret til Nationalmuseet i 1925 sammen med fragmentet af et vikingetidssværd med tresidet fæsteknap. De to genstande var fundet ved markarbejde nær en sløjfet gravhøj, og det kan derfor tænkes, at de stammer fra ødelagte grave, eller at de er tabt på et bopladsområde, der lå i nærheden af højen. Grave med rideudstyr og våben er ikke ukendt på Mors eller i det hele taget i det vestlige Limfjords-område, og allerede i 1857 blev der fundet en ryttergrav på Dueholm Mark.³ Dette fund er desværre ikke længere bevaret, men hele beskrivelsen gengivet i *Morsø Avis* fra den 13. november 1857 tyder på en ryttergrav fra vikingetiden, der var anlagt i en langt ældre høj fra stenalderen. Til indholdet hørte et par rigt dekorerede stighbøjler, spore, bidsel og sværd.

Andre eksempler på kindplader af bronze er især inden for de seneste år dukket op ved udgravning eller afsøgning med metaldetektor på kendte bopladslokaliteter i Nordjylland. Bidseltypen er dog også repræsenteret længere mod øst i det gammeldanske område, idet et velbevaret brudstykke med et fint udført dyrehoved er fundet tæt ved Gärarp kirkeruin

Fig. 2. Bidselplade af bronze fra Bøgeskov Strand. Foto: Kit Weiss. 1:1.

Cheek-piece of copper alloy from Bøgeskov Strand. Photo: Kit Weiss. 1:1.

i Tosterup sogn, Skåne.⁴ Karakteristisk for alle disse fund er, at pladerne er knækkede, og at brudstykkerne kan være vanskelige at identificere (jvf. fig. 3.3-5). Bruddene opstår typisk to steder, dels ned over kindpladens midte ved hullet til biddet, dels på tværs således at øskenen til hovedtøjets rem mangler.

Der er foreløbig ingen fund af hele kindplader fra det nuværende Danmark, men vi skal dog ikke længere væk end til Sydslesvig for at finde et velbevaret sæt. Her fandt man i 1921 ved tørvegravning i et mosedrag 40-50 m syd for Leck Å mellem byen Leck og Kokkedal to kindplader af bronze foruden et tilhørende rembeslag.⁵ Beslagene lå løst og er sikkert tabt i de våde omgivelser nær åen. De to kindplader udgør en lidt anden variant end stykket fra Bøgeskov Strand, idet dyrefigurene har en mere afrundet form (fig. 4). Sammenligner man de to plader fra Leck, fremgår det, at de ikke er helt symmetriske over den lodrette midterakse gennem hullet til biddet, og de er tydeligt spejlvendte i forhold til hinanden. Hver plade ser ud til at fremstille for- og bagparti på et dyr, henholdsvis hovedet med øje, åbent gab og hageskæg i den ene side og halepartiet med udfliget hale i den anden.

Brudstykker af bronzekindplader af samme type som de danske er fundet i Sverige samt inden for det angelsaksiske område, hvor de vidner om den tætte kontakt til Skandinavien.⁶ Foruden de mere eller mindre velbevarede brudstykker kendes desuden fund fra Sverige og Norge, hvor alle delene til bidslet var til stede. De bekræfter, at de støbte kindplader og tilhørende rembeslag af bronze blev kombineret med et mundbid af jern. I ganske få tilfælde er også kindpladerne fremstillet af jern, men de er i så fald gerne noget enklere og stilerede i udformningen end bronzepaladerne.⁷

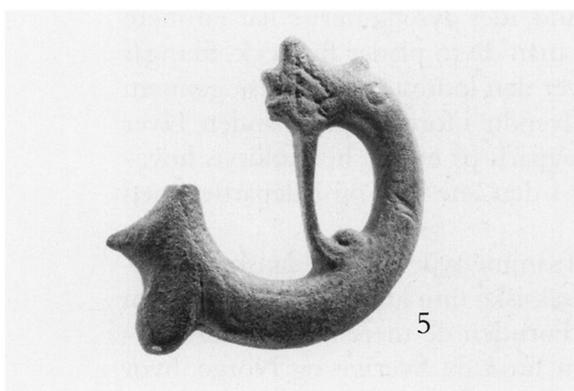
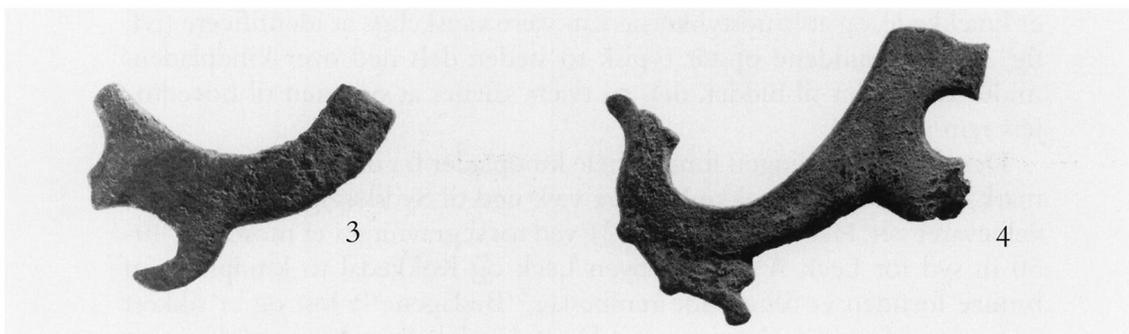

Fig. 3. Brudstykker af kindplader fra danske fund. 1. Dueholm Mark, Nykøbing sogn, Mors, Thisted amt; 2. Ukendt fundsted, Danmark; 3. Nørholm Skole, Nørholm sogn, Ålborg amt; 4. Sebbesund, Sebber sogn, Ålborg amt; 5. Sønderholm, Sønderholm sogn, Ålborg amt. Foto: Henrik Wichmann. 1:1.

Fragments of cheek-pieces found in Denmark. 1. Dueholm Mark, Nykøbing parish, Mors, Thisted county; 2. Unknown provenance, Denmark; 3. Nørholm School, Nørholm parish, Ålborg county; 4. Sebbesund, Sebber parish, Ålborg county; 5. Sønderholm, Sønderholm parish, Ålborg county. Photo: Henrik Wichmann. 1:1.

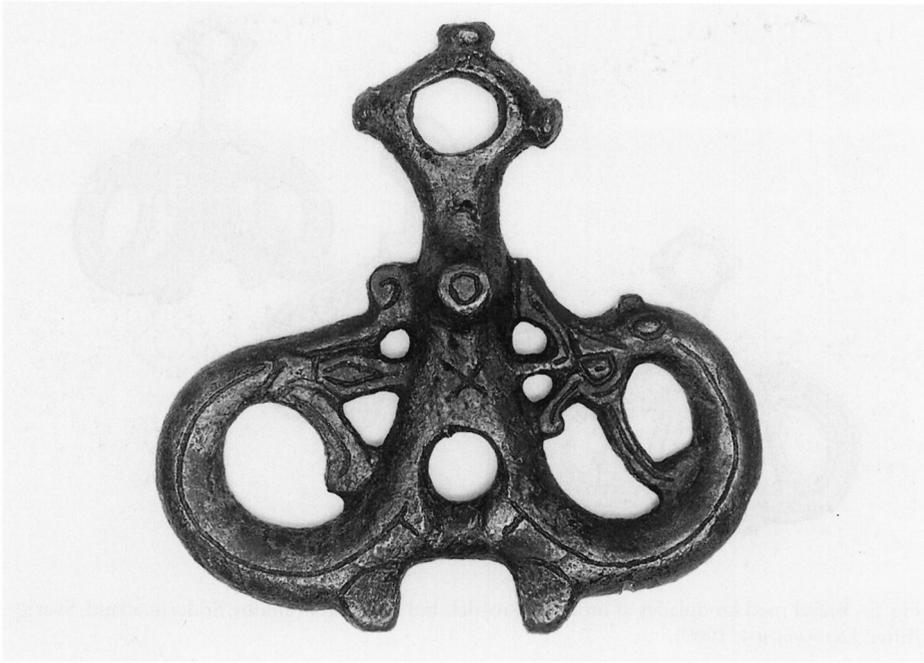

Fig. 4. To kindplader fra Leck, Kreis Nordfriesland, Tyskland. Foto: Archäologisches Landesmuseum der Christian-Albrechts-Universität, Schleswig. 1:1.

A pair of cheek-pieces from Leck, Kreis Nordfriesland, Germany. Photo: Archäologisches Landesmuseum der Christian-Albrechts-Universität, Schleswig. 1:1.

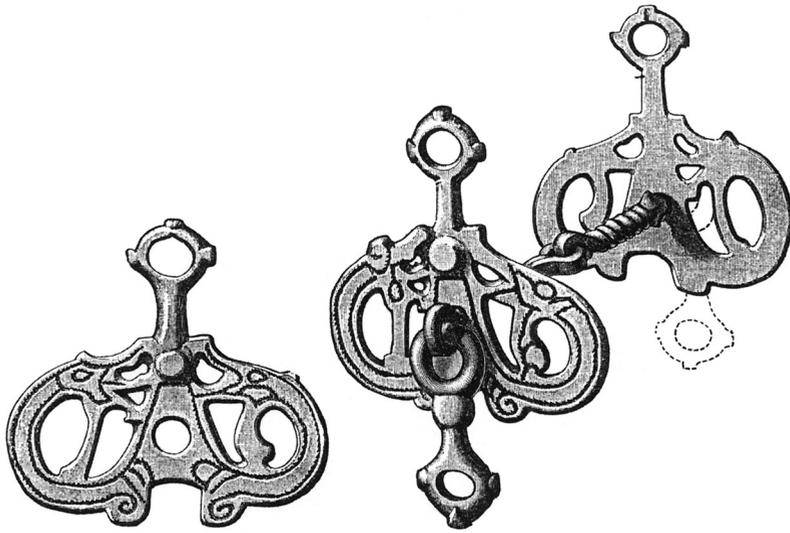

Fig. 5. Bidsel med kindplader af bronze og to-delt bid af jern fra Lundby, Södermanland, Sverige. (Efter *Formvännen* 4, 1909).

Horse-bit with cheek-pieces of copper alloy and a two-link iron bit from Lundby, Södermanland, Sweden. (After *Formvännen* 4, 1909).

Et bidsel udgravet i begyndelsen af 1900-årene ved Lundby i Södermanland i Sverige var stort set fuldstændigt, og de to kindplader af bronze svarer nøje til sættet fra Leck, men er i modsætning til dette ikke spejlvendte i forhold til hinanden (fig. 5). Selve biddet af jern var todelt og de enkelte led snoede. I biddet hænger beslag til tøjlen. Bidslet stammer fra en brandgrav, der desuden indeholdt to samleled til læderremme, et par bronzestigbøjler med ornamenteret plade til fastgørelse af stigremmen, et par bronzesporer, en spydspids og en kniv af jern samt en nagle og nogle rustklumper.⁸

Et bidsel fra grav III undersøgt i 1923 ved Årsunda i Gästrikland, Sverige var ligeledes omtrent fuldstændigt, selv om den ene kindplade af bronze og biddet af jern er knækket. Til dette bidsel hører beslag af bronze til fastgørelse af tøjlen svarende til beslagene fra Leck og Lundby samt korsformede beslag af samme karakter, beregnet som samleled til seletøjsremmene.⁹ Fundforholdene for Årsunda er dårligt oplyste, og gravens øvrige indhold, hvortil kan have hørt en økse, er derfor usikkert.

Bidslet fra Årsunda har flade kindplader med hestehoveder, der minder om pladen fra Bøgeskov Strand. Det samme gælder et norsk fund fra Vestby ved Oslo.¹⁰ Også dette bidsel havde bid af jern samt kindplader og beslag til tøjlen af bronze. Bidslet blev fundet i 1862 sammen med en

spydspids af jern, en lille kniv og et smykke af bronze ikke langt fra et sted, hvor der allerede tidligere var afdækket en højbegravelse. Genstandenes art og fundstedet tyder på, at der er tale om en forstyrret våbengrav med hesteudstyr.

Datering

Hestehovederne med de fine mankekrøller som på kindpladen fra Dueholm Mark er eksempler på Ringerike-stilen, der opstod i Norden i slutningen af 900-tallet og havde sin blomstringstid i første halvdel af 1000-tallet.¹¹ Karakteristisk for denne stil er bl.a. de runde øjne og de stærkt fligede afslutninger på dyrenes nakketop og halehår. De mere afrundede kindplader fra Leck i Slesvig og Lundby i Sverige samt f.eks. brudstykket fra Sønderholm (fig. 3.5) repræsenterer en anden variant af denne bidseltype, men bærer stadig præg af Ringerike-stilen i gabets og halens udformning. De aflange øjne og de fine proportioner på nogle af fragmenterne (fig. 3.2) nærmer sig til gengæld Urnes-stilen, der slog igennem omkring midten af 1000-tallet og fortsatte i brug ind i 1100-tallet.¹²

De stilistiske træk på kindpladen fra Bøgeskov Strand er ikke særligt udprægede. Den er dog nært beslægtet med de mere ornamentale eksempler som kindpladen fra Dueholm Mark og hører sammen med de øvrige danske fund af bronzekindplader hjemme i den sidste del af vikingetiden eller den tidligste middelalder. En datering til første halvdel og midten af 1000-tallet er sandsynlig og modsiges ikke af oldsagsinventaret i de øvrige svenske gravfund med denne bidseltype. En bredbladet økse af Jan Petersens type M, der hører hjemme i 1000-tallet, og en spydspids med sølvindlagt dølle i Ringerike-stil er således fundet sammen med et bidsel med kindplader af jern i en grav undersøgt ved Gøksbo i Altuna sogn i Uppland.¹³ Et lignende bidsel lå i en forstyrret bådgrav undersøgt ved Tuna i Alsike i Uppland. Denne grav indeholdt bl.a. et par stighbøjler af sen type og en spydspids. Spydspidsens brede blad og korte dølle er karakteristiske for Jan Petersens type G, der dateres til anden halvdel af 900-tallet og begyndelsen af 1000-tallet.¹⁴

Formmæssigt adskiller bidslerne med bronzebeslag sig klart fra de bidsler, der optræder i de danske ryttergrave fra 900-tallet.¹⁵ Disse er fremstillet helt af jern, og de er forsynet med lange kindstænger og lange, smalle kindplader, der kan være udsmykket med sølv. Selve biddet var i hver ende afsluttet med to øskener vinkelret på hinanden, den ene beregnet til kindstangen med kindplade, den anden til fastgørelse af tøjlen.

Bidsler med stænger og plade optræder typisk sammen med høje trekantede stighbøjler af jern, som i mange tilfælde er mindst lige så rigt ornamenterede som hovedtøjet med udstrakt brug af sølv og kobber.

Denne type stighbøjler blev afløst af kortere former med lav trekantet eller halvrund bøjle, der ikke blot er fremstillet i jern, men også støbt i bronze som det ornamenterede par i graven fra Lundby i Södermanland. Bronzestighbøjler med plade i stedet for øsken til fastgørelse af stigmremmen er en sjælden type, der dog i modsætning til bidslerne længe har været kendt i Danmark.¹⁶

Afslutning

Ridesættene med ornamenterede stighbøjler og bidsler hørte at dømme ud fra 900-tallets gravfund til tidens statusgivende og symboladede mandsudstyr, og det er rimeligt at tro, at bronzedetaljerne i det følgende århundrede også tjente til at fremhæve rideudstyret, selv om den tekniske udførelse langt fra altid forekommer særlig god.¹⁷ At hesten i sig selv blev tillagt stor betydning i 1000-tallet bekræftes bl.a. af de skriftlige vidnesbyrd om danskernes brug af heste i England. Indflydelse fra dansk side ser ud til at ligge bag en væsentlig del af den fornyelse og forbedring i hesteudstyret, der kan spores i de arkæologiske fund fra 900- og 1000-tallet i England, og kindpladerne af bronze er en af de genstandsgrupper, der bekræfter den gensidige kontakt.¹⁸

I Norge og Sverige levede skikken at lægge våben og rideudstyr i mandsgravene videre efter år 1000, mens den stort set var ophørt i Danmark. Vi savner her sikre belæg for, at bidslerne med hestehoveder eller de samtidige stighbøjler af bronze optræder i grave. De må i stedet søges på bopladserne eller blandt de tilfældige løsfund.

Bøgeskov Strand ligger som nævnt lige syd for den gamle indsejling til Rands Fjord. Her er der foreløbig ikke noteret mange genstandsfund fra oldtiden eller fra middelalderen, og slet ikke fund fra samme tid som kindpladen med hestehoveder. Selv om det foreløbig ikke lader sig afgøre, hvordan kindpladen er endt på stranden eller rettere i skrænten ovenfor, repræsenterer den således ikke blot en forholdsvis ny fundgruppe i Danmark, men den er fundet i et geografisk område, hvor vikingetiden endnu er dårligt belyst.

NOTER

- 1) Nationalmuseet inv.nr. D473/1994. Bøgeskov Strand, Vejlbysogn, Vejle amt.
- 2) Kindplader af bronze i danske fund: Ukendt fundsted. Nationalmuseet inv.nr. D46. – Tinggård, Sjørring sogn, Thisted amt. Museet for Thy og Vester Hanherred inv.nr. 3471 × 746. – Dueholm Mark, Mors, Thisted amt. Nationalmuseet inv.nr. C23648. – Nørholm Skole, Nørholm sogn, Ålborg amt. Nationalmuseet inv.nr. C32941. – Sønderholm, Sønderholm sogn, Ålborg amt. Nationalmuseet inv.nr. D418/1990. – Sebbesund, Sebbesogn, Ålborg amt. Nationalmuseet inv.nr. C31559.
- 3) Nielsen 1991; jvf. Pedersen 1997.
- 4) Gärarp kirkeruin, Tosterup sogn, Skåne, Sverige. Lunds Historiska Museum inv.nr. 28674 (Strömberg 1961 II, 31, Taf. 67.9). En variant af disse kindplader kendes fra Lund; Kulturen inv.nr. KM 66166:711 (Bergman & Billberg 1976). Dette beslag er 9,5 cm langt og forsynet med en øsken i hver ende samt et helt dyr midtfor med hovedet vendt bagud over ryggen. Beslaget er ud fra fundforholdene dateret til 1020-1050.
- 5) Leck, Kr. Nordfriesland, Tyskland. Mus. Schleswig K.S. 14658 a-c (Paulsen 1937; Müller-Wille 1977).
- 6) Se f.eks. Graham-Campbell 1992.
- 7) Et intakt bidsel med kindplader af jern i en meget enkel udformning er fundet i en grav ved Gökso, Altuna sogn i Uppland, Sverige; Statens Historiska Museum Stockholm inv.nr. 18122 (Paulsen 1937, 28, Abb. 17). Kindpladerne til et bidsel fra en bådgrav med våben og rytterudstyr, Tuna grav III i Alsike sogn, Uppland, oplyses også at være af jern; Statens Historiska Museum Stockholm inv.nr. 10289 (Arne 1934).
- 8) Lundby, Fors sogn, Södermanland, Sverige. Statens Historiska Museum Stockholm inv.nr. 13703 (Tillväxten under år 1909, *Formvännen* 4, 1909 [245-247]; Arbman 1937, Fig. 9).
- 9) Årsunda III, Gästrikland, Sverige. Statens Historiska Museum Stockholm inv.nr. 17408 (Tillväxten under år 1924, *Formvännen* 19, 1924 [408]). Oplysninger om fundforholdene er venligst meddelt af Kerstin Engdahl, Statens Historiska Museum.
- 10) Vestby, Sörum, Akershus, Norge. Universitetets Oldsaksamling Oslo inv.nr. C2746-49 (Rygh 1885, nr. 568).
- 11) Fuglesang 1980, 43 ff.; Wilson 1995, 153 ff.
- 12) Wilson 1995, 217.
- 13) Se note 7; for spydspidsen se Fuglesang 1980, 29 ff., pl. 12.A.
- 14) Se note 7; Arne 1934, 61.
- 15) Jvf. Brøndsted 1936.
- 16) Worsaae 1859, nr. 481; Müller 1895, nr. 588. Tre eksemplarer er bevaret i form af tegninger i Nationalmuseets arkiver, hvortil kommer tre stigmøbler i museets samling: Ukendt fundsted. Nationalmuseet u.nr. – Bavelse Mark, Bavelse sogn, Præstø amt. Nationalmuseet inv.nr. 13308 – Trollegab Mose, Hassing sogn, Thisted amt. Nationalmuseet inv.nr. 10849.
- 17) Fuglesang 1980, 132 f.; Graham-Campbell 1992, 82 ff.
- 18) Graham-Campbell 1992.

LITTERATUR

- Arbman, H. 1937: Vikingatidsgraver vid Ulunda vad. *Upplands Fornminnesförenings Tidskrift* XLV, 1935-1937 (1937).
- Arne, T.J. 1934: *Das Bootgräberfeld von Tuna in Alsike. Uppland*. Stockholm.
- Bergman, K. & I. Billberg 1976: Håstustrustning. A.W. Mårtensson (red.), *Uppgrävt förflutet för PKbanken i Lund*. Archaeologica Lundensia VII. Lund.
- Brøndsted, J. 1936: Danish inhumation graves of the Viking Age. *Acta Archaeologica* VII 1936.
- Fuglesang, S. Horn 1980: *Some Aspects of the Ringerike Style. A phase of 11th century Scandinavian art*. Mediaeval Scandinavia Supplements. Vol. 1. Odense.
- Graham-Campbell, J. 1992: Anglo-Scandinavian Equestrian Equipment in Eleventh-Century England. *Anglo-Norman Studies XIV. Proceedings of the Battle Conference, 1991*. Woodbridge 1992.
- Müller, S. 1895: *Ordning af Danmarks Oldsager. II. Jernalderen*. København 1888-1895.

- Müller-Wille, M. 1977: Krieger und Reiter im Spiegel früh- und hochmittelalterlicher Funde Schleswig-Holsteins. *Offa* 34, 1977.
- Nielsen, J. 1991: Vikinger til hest. *MIV* 16, 1991.
- Paulsen, P. 1937: *Der Wikingerfund von Leckhus und seine Bedeutung für die nordwesteuropäische Frühgeschichtsforschung*. Beiträge zur Heimatforschung Heft 1. Kiel.
- Pedersen, A. 1997: Weapons and riding gear in burials – evidence of military and social rank in 10th century Denmark? A. Nørgård Jørgensen & B. L. Clausen (red.), *Military Aspects of Scandinavian Society in a European Perspective, AD 1-1300*. København.
- Petersen, J. 1919: *De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens våben*. Videnskapselskabet's Skrifter II. Hist.-Filos. Klasse 1919. No. 1. Kristiania.
- Rygh, O. 1885: *Norske Oldsager ordnede og forklarede*. Christiania.
- Strömberg, M. 1961: *Untersuchungen zur jüngere Eisenzeit in Schonen*. I Textband, II Katalog und Tafeln. Acta Archaeologica Lundensia. Series in 4°. No. 4. Bonn.
- Tillväxten under år 1909, *Fornvännen* 4, 1909.
- Tillväxten under år 1924, *Fornvännen* 19, 1924.
- Wilson, D.M. 1995: *Vikingatidens Konst*. Signums svenska konsthistoria. Lund.
- Worsaae, J.J.A. 1859: *Nordiske Oldsager i Det Kongelige Museum i Kjøbenhavn*. København.

SUMMARY

A Harness Cheek-piece from Bøgeskov Strand

In December 1994 the National Museum in Copenhagen received an unusual object made of copper alloy and resembling two horse's heads facing each other. It was found on the beach below a steep slope of clay at Bøgeskov, south of the old entrance to Rands Fjord, where the coast is exposed to erosion by Vejle Fjord (fig. 1).

The thin copper alloy plate measures 9.7 cm × 4.2 cm (fig. 2). A small part is missing and the surface is very worn, but the ornament on one side is still visible. The plate functioned as a decorative cheek-piece for a horse-bit, one of a pair.

Similar cheek-pieces are known from several Danish finds. One of the best preserved pieces is from Dueholm Mark on Mors (fig. 3.1). The eye for the harness strap is intact and one of the animal heads as well as the fine contours stand out clearly. This cheek-piece and a fragment of a Viking Age sword came to the National Museum in 1925. The two objects had been found close to a burial mound and may have come from destroyed burials or a possible settlement site nearby. Graves containing riding equipment and weapons are well-known in the western

Limfjord area, and an equestrian burial came to light in 1857 on Dueholm Mark, but unfortunately this find was not preserved.

Excavation or detector scanning on known settlement sites have revealed other fragments of cheek-pieces in Denmark, and a further example is known from Skåne. All are broken, and the fragments can be difficult to identify. The breaks typically occur down the centre of the cheek-piece or across the middle.

No intact cheek-pieces have as yet been found in Denmark, but a well-preserved pair came to light during turf digging in a bog 40-50 metres south of Leck River between Leck and Kokkedal in 1921 (fig. 4). The animal figures on this pair have a more rounded cross section than those on the cheek-piece from Bøgeskov Strand. They mirror each other, and each cheek-piece depicts a single animal, i.e. the head with a large eye and open jaws opposite the tail end.

The cheek-pieces from Leck and similar objects from England are single finds, but complete horse bits with copper alloy cheek-pieces are known from burials in Norway and Sweden. They confirm that the cast

cheek-pieces were combined with iron bits. A few very stylized cheek-pieces were made of iron alone.

A horse-bit with copper alloy cheek-pieces and a two-link iron bit from Lundby, Södermanland in Sweden, corresponds very closely to the set from Leck (fig. 5). It was found in a cremation burial together with a pair of decorated copper alloy stirrups, a pair of copper alloy spurs, an iron spearhead, a knife, a rivet and a few corroded iron fragments. Another well-preserved horse-bit from Årsunda grave III, Gästrikland in Sweden, was found with strap mounts similar to those from Leck and Lundby, as well as cross-shaped mounts. The cheek-pieces from Årsunda and a Norwegian example from Vestby near Oslo in Norway have a flat cross section similar to the one from Bøgeskov Strand. The horse-bit from Vestby was found in 1862 together with an iron spearhead, a small knife and a copper alloy ornament close to the site of a burial mound, and the objects probably represent a destroyed burial.

The cheek-piece from Dueholm Mark is in the Ringerike style which appeared in Scandinavia at the end of the 10th century and continued in use through the first half of the 11th century. Characteristic are the flared terminals of the mane and tail as well as the round eyes. The cheek-pieces from Leck in Schleswig and Lundby in Sweden as well as the fragment from Sønderholm (fig. 3.5) are slightly different but still have Ringerike traits. Other pieces are closer to the later Urnes style. The cheek-piece from Bøgeskov Strand and other Danish finds

may be dated to the first half and middle of the 11th century, a date which is not contradicted by other datable objects present in the Swedish burials containing similar horse-bits.

The horse-bits with copper alloy cheek-pieces are very different from the horse-bits in the Danish equestrian burials of the 10th century. These earlier bits were made entirely of iron with long cheek-bars and cheek-plates which might be decorated with silver. The bits are often found together with tall, triangular stirrups decorated with silver and copper. This type of stirrup was followed by stirrups with a short triangular or semi-circular hoop. Examples of the latter type made of copper alloy are rare but have, unlike the horse-bits, long been known in Denmark.

The custom of depositing weapons and riding equipment in burials continued after 1000 AD in Norway and Sweden, but came to an end in Denmark, and horse-bits with copper alloy cheek-pieces and the contemporary copper alloy stirrups have not been found in a secured burial context in this country.

The cheek-piece from Bøgeskov Strand therefore represents a fairly new find group in Denmark and the find-spot, situated immediately south of the old entrance to Rands Fjord, is in an area where as yet very few finds from the late Viking Age and the early Medieval period have been located.

Anne Pedersen
Nationalmuseet, København

